

Politiske holdninger og adfærd:

Arv eller miljø?

AF ROBERT KLEMMENSEN OG ASBJØRN SONNE NØRGAARD

Robert Klemmensen (f. 1972), ph.d. og lektor i statskundskab ved Syddansk Universitet. Har tidligere bl.a. forsket i politiske forlig, politiske elitors lydbørhed over for vælgerne samt politisk adfærd og holdningsdannelse, på såvel elite- som masseplan.

Asbjørn Sonne Nørgaard (f. 1966), professor og ph.d. i statskundskab. Har tidligere bl.a. forsket i samspillet mellem Folketing og interesseorganisationer, mediernes betydning, kommissioners rolle for reformer samt ældre- og arbejdsmarkedspolitik.

I 2009 bevilgede VELUX FONDEN 5.435.000 kr. til projektet "Arv eller miljø: Hvad bestemmer politiske holdninger, værdier og adfærd?" I statskundskaben har man traditionelt fokuseret på betydningen af miljøfaktorer, såsom socialisering, kultur og sociale livsbetingelser, når politiske holdninger og adfærd skulle forklares. Omvendt har man i psykologien og adfærdsgenetikken længe vidst, at også genetiske faktorer spiller en rolle for menneskers værdier og adfærd. Ved hjælp af analyser af en- og tveæggede tvillinger undersøger projektet, om og i givet fald hvordan arvelighed spiller en rolle for politik. Projektet følger mere end 3.500 20-40-årige tvillinger over en 4-årig periode. Allerede nu kan projektet konkludere, at genetik spiller en rolle for dannelsen af politiske holdninger og for lysten til at være politisk aktiv. Ud over Robert Klemmensen og Asbjørn Sonne Nørgaard består forskergruppen af lektor Sara Binzer Hobolt, Oxford University, der nu er ansat som deltidsprofessor ved Syddansk Universitet, samt Peter Thisted Dinesen, der er ansat som postdoc/adjunkt på projektet. Efterfølgende har Forsknings- og Innovationsstyrelsen givet støtte til ansættelse af to ph.d.-studerende i tilknytning til projektet. Dekanen ved Det Samfundsvidenskabelige Fakultet, Syddansk Universitet, har for nylig besluttet, at et forskningsprogram med baggrund i projektet skal være et satsningsområde af international klasse.

Siden oplysningstiden har man i store dele af samfundsvidenskaberne antaget, at menneskets adfærd, dets følelser og dets værdier kunne forklares af udefra givne faktorer. Mennesket bliver født som en 'ren tavle'. Den tidlige socialisering i hjemmet, de efterfølgende påvirkninger på uddannelsesinstitutioner og i vennekredsen samt erfaringer fra arbejds- og familielivet fyldte siden tavlen ud, og mennesker dannede deres livsanskuelser. Vores holdninger og værdier skulle ifølge dette klassiske paradigme forklares af forskelle i den socialisering, vi har været udsat for. Det følger heraf, at personer, der har været udsat for samme socialisering og har ensartede erfaringer, vil udvikle samme værdier og holdninger.

Udfordrende spørgsmål

Vores projekt udfordrer disse antagelser. Vores spørgsmål er, i hvilken udstrækning der findes biologiske grunde til, at personer udvikler forskellige holdninger; altså grunde, der ikke skyldes socialisering udefra, men som er betinget af menneskers forskellige genetiske dispositioner.

Det første skridt i undersøgelsen af denne påstand er at undersøge, om holdninger og værdier i det hele taget er arvelige. Hvis det viser sig, at holdninger og værdier til dels er arvelige, vil antagelsen om socialisering som eneste årsag til holdninger og værdier ikke kunne opretholdes.

Det Danske Tvillingeregister ved Syddansk Universitet er verdens ældste tvillingeregister og en guldgrube for forskere, der er interesseret i betydningen af arv og miljø for aldring og årsagerne til en række sygdomme. Nu bruges det også til at undersøge betydningen af arv og miljø for dannelsen af politiske holdninger og lysten til at være politisk aktiv. Logo: Det Danske Tvillingeregister

Enæggede tvillinger er ikke alene vokset op hos samme forældre, de er også 100 % genetisk ens. Begge dele kan betyde, at de udvikler ens politiske holdninger og interesse for politik, for arveligheden spiller også en rolle. Foto: Colourbox.com

Tvillingestudier

I samarbejde med det Danske Tvillingeregister har vi stillet danske tvillinger en lang række spørgsmål om, hvordan de deltager i politik, hvor de placerer sig på højre-venstre skalaen i politik, hvor interesse-rede de er i politik og en lang række andre spørgsmål om sociale værdier og politiske holdninger.

Tvillingestudier er særligt velegnede til at afgøre, om der findes arvelighed på et givent område. I studier af denne type sammenligner man de svar, tveæggede tvillinger giver, med de svar, som en-æggede tvillinger giver. Såfremt svarene fra de enæggede tvillinger er mere ens end svarene fra de tveæggede tvillinger, har vi grund til at tro, at der er en arvelig komponent i holdningstilkendegivelsen.

Der er to grunde til, at vi må tro, at denne 'enshed' skyldes arvelighed. For det første er en-æggede tvillinger 100 % ens, mens tveæggede tvillinger gennemsnitligt set et 50 % ens. For det andet gennemlever tvillingeparrene den samme tidlige socialisering i deres kernefamilier. Derfor kan socialisering ikke være grunden til de mere ens svar blandt de enæggede tvillinger. Der er derfor kun 'ensheden' i biologi tilbage til at forklare, hvorfor de enæggede tvillinger er mere ens.

De første resultater

Hvad viser de første danske tvillingeundersøgelser så? Ganske overraskende viser det sig, at der findes en ganske stor arvelig komponent i politisk deltagelse. Vi har målt politisk deltagelse i form af aktiviteter som at deltage i en demonstration, skrive til en politiker osv. Ca. halvdelen af den variation, vi måler, kan forklares med en arvelig komponent. Dette resultat bliver endnu mere opsigtsvækkende af, at vi finder stort set det samme resultat i tvillingeundersøgelser, udarbejdet af vores samarbejds-

partnere på amerikanske tvillinger. I en politisk kultur, der er meget forskellig fra den danske, finder vi altså også, at arvelighed har betydning for politiske deltagelse.

Derudover finder vi, at 'politisk selvtillid', dvs. følelsen af at kunne gøre en forskel i politik, i meget høj grad udspringer af den samme underliggende genetiske komponent som den, der disponerer for politisk deltagelse.

Det er et meget interessant resultat for forskningen i politisk deltagelse. Tidligere forskning har peget på, at følelsen af at kunne gøre en forskel i politik er ganske afgørende for, om individer ønsker at deltage i politik. Forestillingen har desuden været, at følelsen af politisk selvtillid er socialiseret og noget, man kan få, hvis man får de rette erfaringer og miljøpåvirkninger. Vores forskning viser, at grunden til, at man tidligere har fundet en sammenhæng mellem de to fænomener, er, at de i vid udstrækning udspringer af den samme underliggende genetiske faktor. Man er med andre ord både genetisk disponeret for at have en høj grad af politisk selvtillid og for at være politisk aktiv.

Et andet overraskende resultat er, at en stor del af variationen i politisk interesse også viser sig at kunne forklares ved arvelighed. For politisk interesse er det også ca. 50 % af variationen, der kan forklares ved genetik. Og igen viser det sig, at vi blandt amerikanske tvillinger finder et resultat, der ligger bemærkelsesværdigt tæt på det danske.

Det videre forløb

I de kommende år vil vi udvikle projektet ad to veje. For det første vil vi undersøge, hvordan personlighed spiller sammen med genetik i dannelsen af politiske

Menneskers lyst til at være politisk aktive, fx ved at deltage i en demonstration, er ikke kun et spørgsmål om socialisering. Politisk deltagelse er også genetisk betinget. Foto: Raadal

holdninger og værdier. Vi ved fra psykologien, at personlighedstræk (såsom om man er udadvendt eller indadvendt, samvittighedsfuld eller skødesløs, osv.) er temmelig stærkt arveligt betinget – det er meget svært at lære en indadvendt person at være udadvendt. Vores forestilling er, at påvirkningen fra genetik til politisk adfærd og holdninger til dels skyldes, at genetikken påvirker folks personlighed, som så igen påvirker deres holdninger og disposition til at være politisk aktive.

For det andet vil vi undersøge, hvordan det miljø, personer færdes i, spiller sammen med både deres personlighed og med genetikken. Ideen er at undersøge, under hvilke forhold genetiske faktorer er særligt vigtige, og

under hvilke forhold miljøfaktorer er væsentlige, når vi skal forklare politisk adfærd og politiske holdninger.

Vores bevilling fra VELUX FONDEN muliggør, at vi kan følge de samme tvillinger over flere år og dermed som de første i verden undersøge betydningen af arv og miljø for politiske holdninger og adfærd i et dynamisk perspektiv. Det bliver bl.a. interessant at se, om tvillinger, der tidligere har været meget ens, bliver mere forskellige, efterhånden som de får forskellige uddannelser og livserfaringer. Samspillet mellem arv og miljø er jo netop en dynamisk proces. Det bliver derfor interessant at se, om denne proces også har betydning for dannelsen af politiske holdninger, for den politiske selvtillid og for lysten til at være politisk aktiv.

